Облікова картка дисертації

I. Загальні відомості

Державний обліковий номер: 0825U002003

Особливі позначки: відкрита

Дата реєстрації: 28-05-2025

Статус: Наказ про видачу диплома

Реквізити наказу МОН / наказу закладу: Наказ Уманського національного університету № 150/ст від 11.08.2025

II. Відомості про здобувача

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Залізняк Яна Іванівна

2. Yana Zalizniak

Кваліфікація:

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Вид дисертації: доктор філософії

Аспірантура/Докторантура: так

Шифр наукової спеціальності: 103

Назва наукової спеціальності: Науки про Землю**

Галузь / галузі знань: природничі науки

Освітньо-наукова програма зі спеціальності: Науки про Землю

Дата захисту: 14-07-2025

Спеціальність за освітою: Екологія

Місце роботи здобувача:

Код за ЄДРПОУ:

Місцезнаходження:

Форма власності:

Сфера управління:

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

III. Відомості про організацію, де відбувся захист

Шифр спеціалізованої вченої ради (разової спеціалізованої вченої ради): PhD 9351

Повне найменування юридичної особи: Уманський національний університет

Код за ЄДРПОУ: 00493787

Місцезнаходження: вул. Інститутська, буд. 1, Умань, Уманський р-н., 20301, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

IV. Відомості про підприємство, установу, організацію, в якій було виконано дисертацію

Повне найменування юридичної особи: Уманський національний університет

Код за ЄДРПОУ: 00493787

Місцезнаходження: вул. Інститутська, буд. 1, Умань, Уманський р-н., 20301, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

V. Відомості про дисертацію

Мова дисертації: Українська

Коди тематичних рубрик: 39.19.31, 70.27.17, 87.19

Тема дисертації:

1. Трансформація річкових геосистем Вінницької області в умовах інтенсивного природокористування

2. Transformation of River Geosystems in Vinnytsia Region under the Conditions of Intense Natural Resource Management

Реферат/анотація:

1. Підсумовуючи результати досліджень проб донних відкладів, відібраних з річищ басейну річки Південний Буг в межах Вінницької області, можемо зробити висновок, що концентрація забруднюючих речовин зростає з плином наближення приток річки Південний Буг та сформованого ними рельєфу до свого базису ерозії. Перевищення концентрацій лужногідролізованого азоту, а особливо сполук фосфору і калію в точках відбору проб засвідчує високий рівень інтенсивності системи землеробства, в якій застосуванню агрохімікатів надається пріоритетне значення. Проте, тривале потрапляння у водойму цих сполук спонукатиме до пришвидшення процесу евтрофікації вже в недалекому майбутньому. Зворотним боком хімізації землеробства є поступова втрата ґрунтами гумусу, що вже відмічається у ґрунтах земель сільськогосподарського призначення, що прилягають до річок Соб, р. Південний Буг (с. Ставки), Устя. Отже, геосистема річки Південний Буг потерпає від комплексного антропогенного впливу, провідним джерелом якого є аграрне виробництво. Для визначення забрудненості вод різними хімічними показниками, де було

перевищення ГДК, автором було розраховано коефіцієнт забрудненості. Якість води в басейні р. Південний Буг в межах Вінницької області за результатами інтегральної оцінки ступеня забрудненості водного середовища, відповідно до рибогосподарських нормативів оцінюється в чотирьох водозаборах з десяти як катастрофічно низька. За нормативами культурно-побутового та рекреаційного призначення води належать здебільшого до чистих та мало забруднених, але у двох водозаборах спостерігаємо інтенсивний ступінь забрудненості (р. Устя та р. Південний Буг (м. Ладижин). Коливання показників якості води може бути зумовлене акумуляцією забруднювальних речовин на тих ділянках дослідження, які розташовані уздовж сільськогосподарських угідь та недалеко від міст, де відбувається скид стічних вод. Після проведених робіт, зроблено наступні висновки та рекомендації. Розташування басейну річки Південний Буг в межах Вінницької області у різних природних зонах зумовлює відмінності в інтенсивності та характері антропогенного впливу між пониззям та верхів'ями басейну, що вимагає застосування різних підходів до їх вирішення. Оскільки басейн річки є регіоном інтенсивної аграрної діяльності, виникає потреба в розширенні природоохоронних територій та застосуванні ґрунтозахисних методів землеробства на наявних сільськогосподарських ділянках. Нижня течія басейну, що зазнає впливу повеней, вимагає розробки ефективної системи для попередження та мінімізації негативних наслідків повеней та паводків. Питання збереження та поліпшення якості води є спільним, особливо в містах та поблизу місць відпочинку, зокрема у районах Ладижинської ТЕС та міста Вінниця. Для цього необхідно створити дієву ситему регулювання та контролю за скидами забруднюючих речовин у водні обпєкти як комунальних підприємств, так і приватних садиб; виконувати вимоги Водної рамкової директиви щодо створення прибережних захисних смуг, впровадження водозберігаючих технологій.

2. Summarizing the results of bottom sediments samples taken from the floor of the Southern Buh River basin in Vinnytsia region, we can conclude that the concentration of pollutants increases as the tributaries of the Southern Buh River approach their erosion base. The excess of concentrations of alkali hydrolysed nitrogen, especially phosphorus and potassium compounds, in the sampling points indicate a high intensity level of the farming system, which prioritizes the use of agrochemicals. However, the prolonged entry of these compounds into the water body will accelerate the eutrophication process in the near future. The downside of agricultural chemicalization is the gradual loss of humus by soils, which is already noted in the soils of agricultural land adjacent to the Sob River, the Southern Buh River (Stavky village), and the Ustia River. Hence, the geosystem of the Southern Buh River in Vinnytsia region is affected by complex anthropogenic impact, the primary source of which is agricultural production. The pollution coefficient to determine water contamination by various chemical indicators exceeding MPL was calculated. The water quality in the Southern Buh River basin in Vinnytsia region based on the integral assessment of the degree of water environment pollution was estimated as catastrophically low in four out of ten water intakes, according to fishery standards. According to cultural and recreational standards, the water is mainly clean and slightly contaminated, but two water intakes has shown a high degree of contamination (the Ustia River and the Southern Buh River in Ladyzhyn). Fluctuations in water quality indicators can be caused by the accumulation of pollutants in research areas located along farmlands and near cities where wastewater is discharged. After the conducted works, the following conclusions and recommendations were submitted. The location of the Southern Buh River basin in Vinnytsia region in different natural zones leads to differences in the intensity and nature of anthropogenic impact between the lower andupper reaches of the basin, which requires the use of different approaches to their solution. Since the river basin is a region of intensive agricultural activity, the need in expanding nature conservation areas and application of soil conservation methods of agriculture on existing agricultural plots appear. The lower currant of the basin, which is affected by floods, requires the development of an effective system for preventing and minimizing the negative consequences of floods and high water. There is a common issue of preserving and improving water quality, especially in cities and near recreation zones, in particular in the areas of Ladyzhyn TPP and the city of Vinnytsia. Consequently, it is necessary to establish an effective system of regulation and control the discharge of pollutants into water bodies by both municipal enterprises and private estates; to comply with the requirements of the Water Framework Directive towards the creation of coastal protection zones and the implementation of water-saving technologies.

Державний реєстраційний номер ДіР:

Пріоритетний напрям розвитку науки і техніки: Раціональне природокористування

Стратегічний пріоритетний напрям інноваційної діяльності: Широке застосування технологій більш чистого виробництва та охорони навколишнього природного середовища

Підсумки дослідження: Нове вирішення актуального наукового завдання

Публікації:

- Залізняк Я. І. Дослідження стану басейну річки Південний Буг за допомогою геоекологічних методів. Науковий журнал «Людина та довкілля. Проблеми неоекології». 2020 р. Випуск 34. С. 31–39.
- Залізняк Я. І. Оцінка якості вод за інтегральним показником забруднення у річках басейну Південного Бугу в межах Вінницької області. Український гідрометеорологічний журнал. 2021. № 28. С. 37–48.
- Залізняк Я. І. Геоекологічні дослідження басейну Південного Бугу в межах Вінницької області. Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Географія. 2022. Вип. 52. № 1. С. 167–176.
- Залізняк Я. І. Головні проблеми трансформації геосистем річок у Вінницькій області внаслідок антропогенного впливу. Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія: Географія. 2019. Вип. 31. № 3–4. С. 52–61.
- Залізняк Я. І. Аналіз динаміки основних показників геосистеми річки Південний Буг. «The scientific heritage». Budapest, Kossuth Lajos utca 84,1204. 2021. №70 (vol.1). С. 10–18.
- Залізняк Я. І., Щетина М. А. Сучасний стан водних ресурсів Вінницької та Миклаївської областей. “Dynamics of the development of world science”: The 6th International scientific and practical conference, Perfect Publishing, Vancouver, Canada, February 19–21, 2020. P. 1283–1287.
- Залізняк Я. І. Огляд основних етапів польових геоекологічних досліджень. “The world of science and innovation”: The 2nd International scientific and practical conference, Cognum Publishing House, London, United Kingdom September 16–18, 2020. P. 356–362.
- Залізняк Я. І. Місце гідрологічних математичних моделей у прийнятті управлінських рішень. «ACTUAL TRENDS OF MODERN SCIENTIFIC RESEARCH»: матеріали X Міжнародної науково-практичної конференції, Мюнхен, Німеччина, 9–11 травня 2021 року. С. 191–193.
- Залізняк Я. І. Загальні проблеми трансформації річкових геосистем в умовах інтенсивного природокористування. Теорія і практика сучасної науки: матеріали IV Міжнародної науково-практичної конференції, м. Одеса, 23–24 листопада 2018 року. 2018. Ч. 1. С. 140–143.
- Залізняк Я. І. Конструктивно-географічні особливості інтенсифікації антропогенного впливу на річкові геосистеми. Сучасний рух науки: тези доп. IV Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції, Дніпро, 6–7 грудня 2018 р. С. 455–458.
- Залізняк Я. І. Розвиток вчення про геосистеми. Наукові тренди постіндустріального суспільства: матеріали III Міжнародної наукової конференції, Харків, 13 жовтня 2023 р. С. 130–131.
- Залізняк Я. І. Геоекосистемний моніторинг водних об’єктів. «Екологія/Ecology–2019»: матеріали VII-й Всеукраїнського з’їзду екологів з міжнародною участю, Вінниця, 25–27 вересня 2019 р. С. 119.
- Залізняк Я. І. Геосистеми та екосистеми як об’єкти геоекосистемного (ландшафтно-екологічного моніторингу). «Екологія – шляхи гармонізації відносин природи та суспільства»: матеріали VIII Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції, присвяченої 175-річчю з дня заснування Уманського національного університету садівництва, Уманський національний університет садівництва, Умань, 2019. С. 70–72.
- Залізняк Я. І. Інтенсифікація природокористування у Вінницькій області та її вплив на геосистеми річок. «Таліївські читання»: матеріали XV Всеукраїнських наукових Таліївських читань. Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна, Харків, 2019. С. 26–28.

- Залізняк Я. І. Особливості збереження стану річки Південний Буг на основі реформування системи управління водними ресурсами. «Екологія – шляхи гармонізації відносин природи та суспільства»: матеріали IX Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції, Умань, 2020. С. 40–41.
- Залізняк Я. І. Інтегральна оцінка ступеня забрудненості водного середовища басейну Південного Бугу. «Екологія/Ecology – 2021»: матеріали VIII-ого Міжнародного з'їзду екологів, Вінниця, 22–24 вересня 2021. С. 221– 222.
- Залізняк Я. І. Ландшафтно-екологічні підходи вивчення гео- та екосистем. «Екологія – шляхи гармонізації відносин природи та суспільства»: матеріали X Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції, Уманський національний університет садівництва, Умань, 2021. С. 87–88.

Наукова (науково-технічна) продукція:

Соціально-економічна спрямованість:

Охоронні документи на ОПІВ:

Впровадження результатів дисертації: Впроваджено

Зв'язок з науковими темами: 0108U009772

VI. Відомості про наукового керівника/керівників (консультанта)

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Сонько Сергій Петрович
2. Serhii Sonko

Кваліфікація: д.геогр.н., професор, 11.00.02

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-7080-9564

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Уманський національний університет

Код за ЄДРПОУ: 00493787

Місцезнаходження: вул. Інститутська, буд. 1, Умань, Уманський р-н., 20301, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

VII. Відомості про офіційних опонентів та рецензентів

Офіційні опоненти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Боярин Марія Володимирівна
2. Mariia Boiaryn

Кваліфікація: к. геогр. н., доц., 11.00.11

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0001-9822-5897

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Волинський національний університет імені Лесі Українки

Код за ЄДРПОУ: 02125102

Місцезнаходження: проспект Волі, буд. 13, Луцьк, Луцький р-н., 43025, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Яцентюк Юрій Васильович

2. Yuriy Yatsentyuk

Кваліфікація: д. геогр. н., професор, 11.00.11

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0003-2906-4828

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського

Код за ЄДРПОУ: 02125094

Місцезнаходження: вул. Острозького, буд. 32, Вінниця, Вінницький р-н., 21100, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Овчарук Валерія Анатоліївна

2. Valeriya Ovcharuk

Кваліфікація: д. геогр. н., професор, 11.00.07

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0001-5654-3731

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Одеський державний екологічний університет

Код за ЄДРПОУ: 26134086

Місцезнаходження: вул. Львівська, буд. 15, Одеса, 65016, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Рецензенти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Кравцова Ірина Віталіївна

2. Iryna V. Kravtsova

Кваліфікація: к.геогр.н., доц., 11.00.11

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0003-3431-473X

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Уманський національний університет

Код за ЄДРПОУ: 00493787

Місцезнаходження: вул. Інститутська, буд. 1, Умань, Уманський р-н., 20301, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

VIII. Заключні відомості

Власне Прізвище Ім'я По-батькові голови ради	Кисельов Юрій Олександрович
Власне Прізвище Ім'я По-батькові головуючого на засіданні	Кисельов Юрій Олександрович
Відповідальний за підготовку облікових документів	Коротєєв Микола Анатолійович
Реєстратор	УкрІНТЕІ
Керівник відділу УкрІНТЕІ, що є відповідальним за реєстрацію наукової діяльності	Юрченко Тетяна Анатоліївна